

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

*Konstituert
innvandrings- og integreringsminister*

Barneombudet
Postboks 8889 Youngstorget
0028 OSLO

Deres ref.
17/00272-4

Vår ref.
16/1303 - THR

Dato
17.03.2017

Svar på bekymringsmelding om enslige mindreårige i mottak

Først vil jeg takke for Barneombudets innspill, både i brev av 1. mars d.å. og tidligere brev om enslige, mindreårige asylsøkere. Brevene av henholdsvis 20. mai 2016 og 9. januar d.å., som det vises til innledningsvis i brevet, ble besvart samlet i departementets brev av 2. mars d.å.

Det er svært uheldig når barn uten beskyttelsesbehov reiser alene under farefulle omstendigheter til Europa, med en usikker fremtid her. Reisen er risikofylt, og det er uvisst hvor mange som forsvinner eller mister livet. Mange barn utsettes for vold og overgrep underveis. Stor tilstrømning av asylsøkere, for eksempel av det omfang som vi opplevde i 2015, setter også hele det norske samfunnet på prøve, ikke minst når det gjelder velferdsstatens bærekraft. Jeg mener derfor at det er nødvendig å regulere innvandringen til Norge. Det er viktig at norsk regelverk bidrar til å motvirke at barn uten beskyttelsesbehov reiser alene under farefulle omstendigheter til Europa.

Samtidig er vi forpliktet til å gi beskyttelse til mennesker som har behov for det. Jeg understreker at alle barn som har behov for beskyttelse, får opphold i Norge. I 2016 ga Utlendingsdirektoratet (UDI) beskyttelse (asyl) til 1 342 enslige mindreårige, samtidig som de ga 270 enslige mindreårige oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Dersom barnet anses verken å ha beskyttelsesbehov eller å fylle vilkårene for opphold på humanitært grunnlag, er det klare utgangspunktet at han eller hun må reise tilbake til hjemlandet. Dersom norske myndigheter ikke lykkes i å oppspore barnets omsorgspersoner, og barnet er 16 år eller eldre, kan det gis tidsbegrenset oppholdstillatelse frem til barnet fyller 18 år.

Det er ingen tvil om at enslige, mindreårige asylsøkere befinner seg i en sårbar og vanskelig situasjon. Det er derfor viktig at denne gruppen får et forsvarlig bo-, helse-, omsorgs-, og opplæringstilbud og at det legges til rette for at de får en mest mulig meningsfull tilværelse i mottakene. Jeg deler ikke Barneombudets oppfatning av at departementet ikke tar situasjonen for enslige mindreårige i mottak på alvor og at barna ikke får oppfylt sine rettigheter etter barnekonvensjonen. Departementet og UDI arbeider, i samarbeid med andre sektorer, systematisk med å sikre at omsorgen for enslige mindreårige ivaretas på best mulig måte i mottakene. Hensynet til barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle ledd i asylkjeden, jf. barnekonvensjonen artikkel 3.

UDI stiller også en rekke krav til driftsoperatørene når det gjelder bemanning, kompetanse og omsorgsarbeid, for å gi beboerne et forsvarlig bo- og omsorgstilbud. UDI krever blant annet at mottakene legger til rette for at beboerne i størst mulig grad kan bruke sine ressurser og at de kan utvikle sine evner og sin sosiale kompetanse. Mottakene skal ivareta den enkeltes behov gjennom tett daglig oppfølging. Videre har UDI utarbeidet egne rundskriv om hvordan mottakene skal håndtere forekomst av vold, uro og andre uønskede hendelser som blir beskrevet i brevet. Rundskrivene beskriver blant annet hvordan uønskede hendelser skal følges opp og hvem som har ansvaret for oppfølgingen.

I brevet foreslås enkelte tiltak for å bedre situasjonen for enslige mindreårige i mottak. Et av dem er at bruken av begrensede tillatelser opphører eller reduseres, herunder tidsbegrensede tillatelser, jf. utlendingsforskriften (utlf.) § 8-8, og begrensede tillatelser i påvente av dokumentert identitet, jf. utlendingsloven (utl.) § 38 femte ledd.

Jeg er kjent med at ordningen med tidsbegrensede tillatelser (utlf. § 8-8) kan ha negative konsekvenser for de barna det gjelder, noe som igjen kan medføre utfordringer knyttet til oppholdet i mottak. Dette må vi håndtere best mulig for barna. Samtidig mener jeg at ordningen med tidsbegrensede tillatelser både er viktig og nødvendig. Vi sender på den måten et signal om at de eldste barna ikke kan påregne varig opphold i Norge. Et regelverk der barn uten beskyttelsesbehov har gode utsikter til varig oppholdstillatelse, kan være et incitament til at familier sender barn på en risikofull reise alene til Europa og Norge. Asylinstituttet skal forbeholdes dem med behov for beskyttelse.

Når det gjelder enslige mindreårige med begrenset tillatelse i påvente av dokumentert identitet (utl. § 38 femte ledd), har regjeringen nylig besluttet at disse mindreårige fra nå av skal bosettes etter første gangs fornyelse. De utgjør en vesentlig andel av de enslige mindreårige i mottak. Bosetting av disse antas å ha en risikodempende virkning.

Barneombudet foreslår videre å overføre ansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år fra utlendingsmyndighetene til barnevernet. Skillet mellom enslige

mindreårige over og under 15 år er begrunnet i ulike omsorgsbehov, og det anses ikke aktuelt for regjeringen å endre denne ordningen nå. Selv om det er et annet tilbud til gruppen som barnevernet er ansvarlig for, gis også enslige mindreårige i asylmottak et forsvarlig omsorgstilbud, i samsvar med barnekonvensjonens bestemmelser, herunder artikkel 2 og 22, jf. artikkel 20.

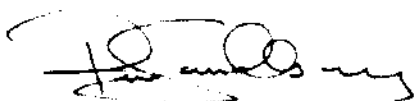
Stortinget har bevilget om lag 50 mill. kroner til økt bemanning og barnefaglig kompetanse i mottak for enslige mindreårige. Med denne bevilgningen har UDI nå flere profesjonelle omsorgsarbeidere i mottakene for enslige mindreårige. Dette antas å ha bidratt til at de enslige mindreårige mellom 15 og 18 år får styrket tilbud i form av tettere oppfølging, bedre omsorg og en mer meningsfull tilværelse. Stortinget har videreført midlene på samme nivå for inneværende år, i tråd med regjeringens budsjettforslag.

Barneombudet foreslår også at tilbudet i mottak og kommunene styrkes og viser blant annet til at ansvarsforholdene i mange tilfeller oppleves som uklare og at det er viktig med et tverrsektorielt samarbeid. Til dette vil jeg påpeke at departementet allerede er i tett dialog med andre berørte departementer og underliggende virksomheter for å sikre godt samarbeid, god informasjonsflyt og tydeliggjøring av ansvaret i og mellom berørte sektorer.

Flere av anbefalingene i NIBRs forskningsrapport fra 2016 er interessante, blant annet forslagene om økt systematisering av informasjon om forsvinninger og styrket samarbeid mellom mottakene, barnevernet og politiet. Dette er viktig for å få en mer helhetlig oversikt over forsvinningene. Disse anbefalingene vil vi ta med oss i vårt videre arbeid. Andre anbefalinger i rapporten er etter regjeringens oppfatning ikke godt nok utredet. Enkelte av anbefalingene går også på tvers av regjeringens politikk. Dette gjelder blant annet forslaget om å overføre ansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år fra utlendingsmyndighetene til barnevernet, som nevnt over.

Departementet følger situasjonen i mottak tett og vurderer til enhver tid tiltak som kan bedre situasjonen til enslige mindreårige, både på kort og lengre sikt, i tett samarbeid med andre berørte sektorer. I denne prosessen er det nyttig å motta innspill fra Barneombudet og andre aktører, som vi kan ta med oss i det videre arbeidet med å ivareta enslige, mindreårige asylsøkere på en best mulig måte. Som ledd i dette arbeidet har departementet invitert Barneombudet og andre berørte aktører til et dialogmøte om enslige, mindreårige asylsøkere, som finner sted mandag 20. mars. Se egen invitasjon til dette.

Med vennlig hilsen

Per Sandberg